

Van: Aimée Zito Lema <[REDACTED]>

Verzonden: woensdag 17 juni 2020 11:42

Aan: [REDACTED]

CC: Jacqueline Grandjean | Oude Kerk; [REDACTED]

Onderwerp: Een 'footnote' bij mijn expositie.

Dag Marianna, hoe is het met je? lang niet gesproken. Hoop dat het goed met je ging de afgelopen maanden.

Ik heb laatst met Jacqueline gesproken over een idee. Het leek mij mooi om een soort 'footnote' bij mijn expositie te hebben. Een kleine tentoonstelling met werk van de argentijnse conceptuele kunstenaar Leon Ferrari.

Ik stuur je hieronder uitgebreide informatie en mijn gedachten over welke werken er zouden kunnen passen.

Jacqueline stelde voor om dit met jou te bespreken, en kijken hoe we het beste kunnen aanpakken.

Ik zie uit naar je reactie,

Hartelijke groet,

Aimée

Een "footnote" bij mijn expositie:

Ik ben de afgelopen weken veel naar het werk van kunstenaar Leon Ferrari gaan kijken. Ferrari is een van argentinie's belangrijkste conceptuele kunstenaars, wellicht dat je zijn werk kent, hij heeft de Gouden Leuw gewonnen in de 52ste biennale van Venetie, op zijn 86ste jaar (!). Hij is in 2013 overleden. Groot deel van zijn oeuvre draait om kritiek op de catolieke kerk. Zijn meest bekend werk is waarschijnlijk "Western and Christian Civilization", (a 6 foot, plastic United States fighter jet hanging nose-down upon which a crucified Christ hangs.).

Het werk wat mij het meest interesseert en inspireert zijn zijn tekst werken:

"Language and writing (1962 and on) Starting in 1962, Ferrari began to use language and letters as a common theme in many artworks. Scholars point to multiple influences as explanations for Ferrari's interest in words. One reason is that his young daughter lost her ability to hear due to meningitis and had to be taught language differently by her parents.^[2] Another reason is that Argentinian political thought within the public sphere was largely controlled by a corrupt media at this time, so Ferrari wanted to present words through art as a different medium for language in protest against the media.^[5] Ferrari's reasoning for using this medium has also been said to "question the distinction between art and language—between pure visuality and codified information, and between graphic gesture and calligraphy."^[11]

Ferrari did not always use language in intelligible ways. For instance, he would sometimes just use lines and letters to create the image of text, as in his piece *Reflections* from 1963-64.^[12] Another famous example of his unintelligible writing is Ferrari's famous piece *Carta a un general (Letter to a General)*. This piece is written in a very loose, calligraphic style that does not allow the viewer to clearly read the message. This piece represented Ferrari's thoughts that effective communication with a political power (such as a dictatorial general) is impossible.^[5] (...)

Ik ben dit werk gaan opzoeken, om dat ik zelf veel bezig ben in mijn project met de relatie tekst-beeld, de gedichten van uit de juridische brieven, en om dat het ook een belangrijk aspect is in de geschiedenis van de Oude Kerk, waneer met de reformatie beeld 'vervangen' word door het word. Ik ben dus veel bezig met zijn werk nu, en op eens dacht dat het zo mooi zou zijn om bij mijn expositie een "footnote" te maken, en twee of drie kleine werken van Ferrari te tonen in de kleine expositie ruimte in de Oude Kerk (is het de Maria Kappel?), waar vorige jaar de monstrans getoond werd, en waar kleine tijdelijk tentoonstellingen gedaan worden.

Ik denk dat het heel mooi kan zijn om zijn werk in de Oude Kerk te tonen, in dialoog met mijn project. Ook is zijn werk volgens mij nog niet eerder in Nederland vertoond.

Praktisch gezien: Ik heb een goede band met de stichting die zijn werk beheert (word gedaan door zijn familie en vrienden) die heel goed bevriend zijn met mijn familie. Dus ik denk dat het niet moeilijk zal zijn om werk in bruikleen te vragen. Ik heb ook contacten in de Argentijnse ambassade die ik eventueel over het versturen zou kunnen benaderen, zo dat dit niet veel extra kosten betekend voor de expositie.

Zelf denk ik dat bijvoorbeeld één van zijn tekst werken mooi kan zijn om te tonen, zo als "Letter to the Pope", of "Heliografias", of iets uit zijn Braille werk (zie hier onder beschrijvingen van die werken).

Letters to the Pope (1997 & 2001)

In 1997, Ferrari founded a group called CIHABAPAI (Club of the Impious, Heretics, Apostates, Blasphemers, Atheists, Pagans, Agnostics and Infidels). On Christmas day, 1997 Ferrari, in conjunction with the CIHABAPAI sent a letter to the [Pope John Paul II](#), asking him to remove the doctrine of [Final judgement](#) from [Catholic doctrine](#). In his letter, he pointed out contradictions between catholic thought and the [Catholic catechism](#), questioned ideas about [Forgiveness](#), and called out for their complacency in the egregious [human rights violations occurring in Argentina](#) in the latter half of the 1950s.^[9]

In 2001, the group sent another letter calling for the removal of the concept of [Hell](#).

Heliografías (1980-1987)

Following a period of mostly unintelligible, scratchy drawing, Ferrari entered a period of print-making, creating his famous series known as "Heliografías." These works were sketches and designs for absurd urban plans, including city plans, freeway designs, neighborhood maps, furniture layouts, and other, more simplistic patterns. Ferrari is quoted explaining these Heliograph artworks: "These works express the absurdity of contemporary society, that sort of daily madness necessary for everything to look normal."^[6] Along with this concept of absurdity, scholars suggest Ferrari desired to point out the dangers of blindly following a pattern or movement. He created prints where small figures were trapped inside a closed loop, moving forward in the loop but never moving out. With this idea of blindly choosing uniformity, Ferrari hoped to draw ties to the way many Argentinians simply ambivalently allowed injustice to continue with their blind adherence to the status quo.^[5] Occasionally within these prints, Ferrari would switch the pattern, such as in his piece *Adulterio (Adultery)*, where a white king breaks the pattern and sleeps with a black queen. This was meant just to ask the question: what if we break the pattern?^[9]

Voorbeelden: <http://malba.org.ar/coleccion-online/decada/1980/?idobra=2003.12>

Nudity and the human body 1980s and 90s

Braille works (1997)

In 1997, Ferrari created two series using braille. In the first, he took lines from the poems and stories of famous Argentinian writer [Jorge Luis Borges](#), and emboss the words in Braille on erotic or nude photographs. In the second series, Ferrari used verses of scripture embossed in braille. In both cases, the idea was to force viewers to touch or, as Ferrari often described, "caress" the naked bodies depicted in the prints in order to understand the words written on the image. An example of this is Ferrari's piece titled *La Serpiente* in which a Japanese stamp has been reprinted, depicting a couple engaged in sex. The words "la

serpiente me engaño y comí," which is [Genesis](#) 3:13, (translated: "the serpent deceived me, and I ate") are embossed in braille over the area in the image where the couples' genitals come together. Ferrari created these artworks often as a way to push back against the Church's demonization of women, sexuality, and often of [homosexuality](#).^{[17](#)}